

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: oponenta práce

Autorka práce: Olga Pešková

Název práce: Sociální přijatelnost kouření a nezamýšlené důsledky tabákové politiky v ČR

Autor posudku: Mgr. Eva Tušková

Studentka Olga Pešková se ve své práci zabývala otázkou, zda trend denormalizace kouření, který je ve vývoji tabákové politiky patrný, nepřispívá ke stigmatizaci kuřáků v české společnosti. Téma práce se tedy dotýká jednoho z nejvýznamnějších rizikových faktorů zdravotního stavu české populace a vztahuje se také k aktuálnímu vývoji opatření proti kouření v ČR.

V úvodu práce je mj. zmíněna širší problematika nezamýšlených důsledků tabákové politiky, ze které si následně autorka vybírá pouze oblast stigmatizace. Pro zvýšení argumentační síly práce by bylo vhodné také stručně uvést výsledky a reference výzkumů, které se širším problémem negativních důsledků tabákové politiky zabývaly, dostupné poznatky o projevech nezamýšlených důsledků tabákové politiky u nás a lépe zdůvodnit výběr specifické oblasti stigmatizace – tedy pouze jednoho z možných typů nezamýšlených důsledků. Osobně považuji výzkum stigmatizace za velmi důležitý, absence empirických poznatků o dalších nezamýšlených důsledcích v úvodu však vyvolává otázku o významnosti tohoto problému ve srovnání s jinými (např. se zadlužováním domácností v důsledku zdražování cigaret apod.).

Autorka si stanovila čtyři hlavní otázky, nejprve zjišťovala, zda v ČR dochází k denormalizaci kouření, dále se podrobněji zabývala kuřáky a jejich vnímáním stigmatizace, rolí veřejné politiky v procesu stigmatizace a nakonec cestami, kterými se veřejná politika může ubírat, tak aby se zamezilo stigmatizaci kuřáků jako negativnímu důsledku veřejné politiky. Otázky jsou zvoleny logicky a víceméně pokrývají vytyčený cíl. Jedinou slabinu vidím v nesouladu mezi následující částí cíle: “porozumět otázce, zda jsou kuřáci v České

republice stigmatizování“ a otázkami (v otázkách autorka hovoří pouze o denormalizaci, případně o vnímané stigmatizaci samotnými kuřáky, nikoliv o stigmatizaci kuřáků v ČR).

Teoretická východiska odpovídají cíli a výzkumným otázkám, pouze bych doporučovala k pasážím o stigmatizaci a roli veřejné politiky v procesu stigmatizace doplnit také koncept tzv. „sebestigmatizace“ (self-stigma). Sebestigmatizace je proces, v rámci něhož dochází u lidí z určité stigmatizované skupiny k internalizaci stereotypů, rozšířených ve společnosti - tzn. že tyto stereotypy přijmou za své, zažívají pocit studu a v důsledku toho také mění své chování (omezují se apod.). Koncept sebestigmatizace by byl pro tuto diplomovou práci přínosem, neboť autorka se ve vlastním výzkumu zaměřuje na prožívání a vnímání stigmatizace samotnými kuřáky.

Výše uvedená poznámka se týká také pasáže v kapitole 5.1, ve které autorka velmi pěkně zachycuje a shrnuje výsledky zahraničních empirických výzkumů o stigmatizaci a roli tabákové politiky v procesu stigmatizace. Ke vztahu veřejné politiky a sebestigmatizace kuřáků existuje množství výzkumů, aktuálně jsou jejich výsledky shrnuty např. v rešerši z roku 2015: Evans-Polce, R. J., Castaldelli-Maia, J. M., Schomerus, G., & Evans-Lacko, S. E. (2015). The downside of tobacco control? Smoking and self-stigma: a systematic review. *Social Science & Medicine*, 145, 26-34. Obecně však považuji zařazení, obsah a využití poznatků z kapitoly 5.1 za velmi zdařilé, je patrné, že autorka z těchto poznatků vycházela také při formulaci výzkumného problému, což u diplomových prací nebývá vždy zvykem.

Zda v ČR dochází k denormalizaci kouření, autorka posuzuje pouze na základě analýzy vývoje veřejněpolitických opatření. Ačkoliv tabáková politika z hlediska dlouhodobého trendu bezpochyby o denormalizaci kouření usiluje, nabízí se otázka, zda je kouření denormalizováno také ve společnosti, případně ve všech skupinách společnosti.

Vnímání stigmatizace samotnými kuřáky autorka zkoumala s využitím kvalitativního výzkumného designu, jehož výsledky je dále možné srovnat s poznatky, které nám nabízí zvolené teorie. Kvalitativní výzkum byl proveden adekvátně, otevřeně, nikoliv mechanicky a je patrné, že napomohl hlubšímu porozumění výzkumnému problému. Jedinou připomínku mám ke způsobu výběru respondentů (viz níže). Za přínosné považuji také zařazení kapitoly reflektující průběh výzkumu a dilemata spjatá s čistě praktickou stránkou realizace výzkumu.

Autorka zmiňuje způsob výběru respondentů do výzkumu jako nepravděpodobnostní,

účelový, celkově byl proveden rozhovor s 18 kuřáky. Ačkoliv musíme mít na paměti rozsah diplomové práce a jde v podstatě o sondu, která v ČR nemá obdoby, je otázka, zda by nebylo možné k výběru přistupovat systematictěji (např. s využitím inspirace ze zahraničních výzkumů). Např. pro jednu z výzkumných otázek (2c): „Jaký má stigmatizace vliv na jejich kouření (přestanou/kouří více/méně)“ by bylo přínosné hovořit také s bývalými silnými kuřáky, kteří reálně přestali kouřit. V práci také není uvedeno, zda došlo k tzv. „teoretickému nasycení vzorku“, tedy k situaci, kdy s přibývajícimi rozhovory se již nic nového nedovídáme.

V závěrečné diskusi autorka shrnuje výsledky diplomové práce a tyto propojuje s teoriemi. Do diskuse by se také hodilo srovnání výsledků s výsledky empirických výzkumů, uvedených v kapitole 5.1.

Z hlediska stylistiky a formální stránky je diplomová práce v pořádku.

Celkově jde o velmi povedenou diplomovou práci, výše uvedené připomínky je nutné chápat jako návrhy na vylepšení již nyní kvalitního textu.

V rámci diskuse u obhajoby navrhuji probrat konkrétně způsob výběru respondentů a otázku denormalizace kouření v české společnosti (nikoliv pouze v tabákové politice).

Z výše uvedených důvodů doporučuji práci přijmout k obhajobě

a v případě hladkého průběhu ji hodnotit známkou „výborně“.

Datum: 12.6. 2017

Podpis: